

K. NOREL

Wij zeilen met een Friese boeier

Het begon met een telefoongesprek.

„Doe je mee met de Elfstedentocht?“ vroeg mijn vriend aan het andere einde van de draad. Ik heb gezegd, dat hij zijn kat maar voor de gek moest houden, want ik stond in m'n zomershirt te zweten aan het toestel. Wie dacht nu op een hete zomerdag aan de Elfstedentocht?

Maar mijn vriend beweerde, dat ik heel slecht bij was, wanneer ik alleen maar wist van de Elfstedentocht per schaats. De derde Elfstedentocht per schip zou de volgende week gehouden worden. Wanneer ik daaraan mee wou doen, dan kon dat op een oude boeier, -die hij vóór kort tot zijn beschikking had gekregen. Toen liep het water me om de tanden en ik zei: „Top!“

Op Maandagmiddag twaalf uur stapte ik na een snelle rit door oud- en nieuw Noord-Holland en over de Afsluitdijk te Franeker uit de autobus en stond aan een gracht, die wit en fleurig was van zo'n tweehonderd jachten, bewimpeld en bevlagd.

Ik had de Elfstedenvloot, die die morgen uit Leeuwarden vertrokken was, getroffen. Maar tussen al die motor- en zeilboten, die jollen en schouwen, draken en larken, regenbogen en B.M.'s kon ik geen oude boeier vinden. De hele vloot was nog niet binnen. Uit het kanaal van Leeuwarden droppelden nog enkele schepen na.

Onder die laatkomers was één scheepje waar al de Franekers naar keken. De romp was van glanzend gelakt blank eikenhout, de boorden waren zwart en wit; de randen

van kuip en roef waren met kunstig lofwerk, in blauw en goud, versierd; bij de boeg was een tooi van wit en rood en goud, en op de roerkop stond een gouden vogel met wijd gespreide vlerken. Maar schepenkeners zoals de Friezen zijn, kijken niet in de eerste plaats naar deze tierelantijntjes, hoe mooi ze ook waren. Ze keken naar de zeeg van het schip, die edel was, naar de vloeiende lijnen van boeg en hek en roef; naar fok, kluiffok en grootzeil, die zo prachtig bij de mast stonden. Het was een schip, waar ieder, die van zeilen houdt, verliefd op worden moest. Ik keek er met jaloerse ogen naar, en draaide eindelijk met een zucht mijn hoofd om, het kanaal af turend om te zien, waar mijn oude boeier bleef. Hij kwam niet en mijn blik dwaalde opnieuw naar het verrukkelijke scheepje, dat voorbij gedreven was.

En laat nou op dat ogenblik mijn vriend zijn hoofd uit de kajuit steken! Dit schone schip was de boeier, waarop ik de Elfstedentocht meemaken mocht!

Dat de roef van de Sperwer wat laag en donker was en het vooronder bekrompen en benauwd, dat ik, liggend in mijn kooi, geen drie duim ruimte boven mijn neus had en dat er 's nachts wel eens een druppel op mijn voorhoofd lekte, pleit in geen enkel opzicht tegen de boeier. Wie comfort wil hebben op een schip, die moet geen zeiljacht kiezen, maar een motorjacht. Daar brandt in de salon het theelichtje, waarbij een oude dame zit te breien; daar zitten de vaders en de moeders onder een zonnetje in luie stoelen en liggen de jongelui er bovenop te zonnebaden. Daar kan men aan boord

dineren en déjeuneren. Maar op een zeilboot — of het na een lark is of een boeier -- eet men de boterham uit het vuistje en de warme hap uit het bord op de knie en wast men zich des morgens in de sloot.

Van de vaart van Franeker naar Harlingen zal ik niet veel verhalen. Er stond een stijve bries uit het Westen en we hadden dus recht tegenwind. Er viel eenvoudig niet te zeilen. De zeilers waren deze keer afhankelijk van de mensen van de motorjachten en deze toonden zich zeer goede vrienden. Ze sleepten alle zeilers mee.

En op de tweede dag was voor de zeilers de verleiding groot zich weer te laten slepen. De vaart ging toen van Harlingen naar Workum via Bolsward en de Bolswarder vaart is een water, dat een zeiler tot vertwijfeling brengen kan. Het is kronkelig als de Maas en bovendien zeer nauw. Maar het ergste is, dat deze vaart niet minder dan achttien bruggen heeft. Het was modderen op dat traject en menig zeiler heeft zijn mast gestreken en achter een motorboot vastgemaakt.

Maar de echte zeilers deden dat niet. Zij zeilden en dat ging prachtig op die gedeelten, die meer of minder recht van Harlingen naar Bolsward voerden, want er stond een mooie bries uit het Zuid-Westen. Doch als de vaart een lus had, was het muizen, want dan was de wind recht tegen. En nauwelijks was zo'n lus voorbij en kreeg je de wind weer in de zeilen, of er was een brug. Dan moesten zeil en mast gestreken worden en voorbij de brug weer opgezet. Verscheidene zeilers hebben dat volbracht en onder hen twee dappere meisjes, de zusjes Wind uit Heerenveen, die zonder mannelijke hulp haar B.M. zeilden.

De Sperwer deed het ook en daarvoor mag een streepje aan de mast, want dit

vrij zware en rondgebouwde schip kon niet laveren in het smal kanaal, zoals de lichte, scherpe scheepjes. Als de wind tegen was, was het schuiven met de boom of trekken in het haam op de manier zoals voorheen de schippers deden. Maar ons schip werd dan ook gezeild door schippers, die op het water geboren en getogen, die deze dag bewezen, dat de vakman het altijd ver wint van de amateur, hoe 'n kranig sportman deze ook mag zijn. Piet de Moed, die op de voorplecht werkte, had het zó druk met telkens strijken en hijsen van de zeilen en de mast, dat hij zijn boterham, waaraan hij om acht uur in Harlingen begonnen was, om twaalf uur in Bolsward nog niet opgegeten had, en schipper De Jonge liet zien uit wat voor hout een Friese schipper is gesneden, toen er een kleine consternatie aan boord ontstond.

„Strijken maar!" had de schipper gezegd, doch het zeil wilde niet strijken. Het gaffelblok was achterover gevallen, het touw zat vast. De brug was dichtbij en de boeier met ruime wind en goede vaart. 'Als zeil en mast niet snel gestreken werden, zou de Sperwer de mast te pletter lopen op de brug. Wij werden zenuwachtig. De Jonge bleef doodkalm. „Neem jij even het roer, Piet," zei hij tot zijn makker en toen die het had klom hij de mast in, vlot en snel, ondanks zijn zeven en veertig jaren. In het topje van die hoge mast zette hij het blok weer recht, daalde omlaag, vatte het roer en zei tot Piet: „Gooi nou het zeil maar neer." En vlak voor de brug was alles gestreken, zodat de Sperwer er vlot onderdoor gleed!

De vaart van Harlingen naar Workum was een martelgang om in het paradijs te komen. Hindelopen en Staverden waren de steden, waar we stempels moesten halen op de derde dag. Hemelsbreed is Workum — Hindelopen — Staverden, slechts een hanestap en de kano's en

gieken, die door de dijkvaart voeren, hadden een lauw dagje. Doch de route voor schepen, die een beetje diepgang hadden was driemaal langer en tienmaal mooier. Over de Gaastmeren ging het, de Morra en de Fluessen: de onvolprezen meren der Zuidwesthoek. Er waaide een mooie wind, die wat heen en weer schoot tussen Zuid-West en Noord-West. Voor zeilers was het 'n feestelijke dag. Het was dé dag van onze Sperwer!

Hij was de grootvader van de vloot. Daterende van 1884 droeg hij dus bijna zeven kruisjes. Maar hij werd gebouwd door E. H. van der Zee in Joure en deze „Eeltsje-baas“, zoals de Friezen hem noemden, verstond zijn vak. De snelste boeiers bouwde hij. Op deze dag bleek dat „Eeltsje-baas“ ook een solide bouwer was. De Sperwer met zijn tooi van blauw en goud en met de heldere lak op romp en mast en boegspriet, was verre van een opgeflikt oud wrak. Op de Fluessen, waar de boeier ruim en diep water had en de wind zo hard woei dat ze mooie kuiven op de golven zette, kreeg hij zijn kans. Het bruiste bij de boeg en het kolkte achter het hek; het zong bij het zwaard aan lij. De mast boog bij de top een beetje door en het schip legde zich op bakboordswang. En toen ging de oude baas hard lopen. In de Gaastmeren lagen we achter in de vloot, aan het einde van de Fluessen voeren we aan de top! De oude Sperwer had alle scherpe jachten ingehaald. In stomme verbazing keken de zeilers der moderne klasse, die dachten dat er geen sneller schepen waren dan de hunne, die oude boeier na.

De Jonge en De Moed wreven zich de vuisten en zetten de borst vooruit. Als een Friese schipper een zeilrace wint gaat zijn neus in de wind!

Ik durf de lof van de Sperwer luid te zingen, omdat de pluim, die ik ermee reik, niet in de eerste plaats is voor de

schippers, noch voor mijn vriend, S. J. Bouma, de directeur van het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen, die mij aan boord gehaald heeft, doch voor het Zuiderzeemuseum.

Dat museum heeft de Sperwer, die verwaarloosd en onttakeld ergens in België lag, aangekocht en opgekalefaterd. De Elfstedentocht was zijn eerste vlagvertoon. Zij zal de eerstvolgende zomer ongetwijfeld weer door de Nederlandse wateren kruisen. Na de Friese komen de Hollandse meren stellig aan de beurt en daarna het gebied van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse stromen.

Het is mooi en gelukkig vlagvertoon. Nooit beter dan met zo'n zeilend schip kan het Zuiderzeemuseum tonen wat het wezen wil: geen dode kast met tierelantijntjes, doch een levende verzameling van zeer veel moois, dat op en rondom de Zuiderzee geweest is, hetwelk in het museum en in het museumdorp nog tiert.